

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA 1832

Iurie Colesnic, Elena Pintilei

Paznic de far la memoria neamului, Biblioteca este și a fost templul națiunii, deoarece doar aici marii înțelepți și-au hrănit sufletul și gândul cu cele mai diverse cunoștințe.

În diferite perioade ale istoriei, biblioteca a fost locul unde s-a promovat lectura, cititorul a intrat în contact cu cartea și cu scriitorul, cu alți semeni de ai săi, interesați și setoși de a țese noi performanțe și de a valorifica potențialul cunoașterii. Când ajungi să scrii despre Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la o frumoasă aniversare, gândul, fără să vrei, te duce spre trecut, spre analele istoriei de la 1832, data înființării primei Bibliotecii Publice din Chișinău.

În analele Chișinăului găsim mai multe pagini dedicate acestei biblioteci. De pildă, în volumul „Iubileinâi sbornik goroda Kișineva. 1812-1912” (Chișinău, 1912, partea 1) găsim următoarea informație: „Guvernatorul civil al Basarabiei I. I. Sorokunski a primit circulara despre deschiderea bibliotecilor publice la 14 iulie 1830, iar la 10 august a avut loc consfătuirea la care au participat: directorul gimnaziilor din regiunea Basarabiei I. Grinevici, interimarul mareșalului nobilimii, rectorul Seminarului din Chișinău, membrul Sfatului regional al Basarabiei, doctorul în drept Manega, primarul orașului, procurorul regional”.

I. Grinevici a primit misiunea de a elabora și propune felul cel mai potrivit de a deschide o bibliotecă publică la Chișinău. Acesta a formulat și propuneri concrete. Pentru fondarea și buna utilizare a bibliotecii să fie utilizat un fond de 10% din capitalul tuturor instituțiilor de interes public.

„Bibliotecar să fie numit învățătorul de limbă moldovenească de la gimnaziul regional G. M. Bilevici, epitrop al bibliotecii a fost ales doctorul în drept P. Manega...”, despre care în 1914 un alt jurist basarabean, pe atunci și ministru al instrucției publice al Rusiei, Leon Casso, a scris o carte: „Petru Manega, un codificator uitat al dreptului basarabean”.

Contele M. S. Voronțov, general-guvernator al Novorusiei și Basarabiei, nu numai că a fost de acord cu cele propuse, dar a venit și cu sugestii cum era mai bine de organizat funcționarea bibliotecii și chiar cu o donație personală substanțială. La 6 ianuarie 1833 el scria guvernatorului I. Sorokunski: „Dorind ca din partea mea, pe cât e posibil, să acționez la susținerea și dezvoltarea bibliotecii publice fondate în Chișinău, am onoarea să expediez Excelenței Voastre catalogul de cărți, donate de mine bibliotecii din Chișinău, care ulterior vor fi transmise încolo...”.

Cărțile erau comandate, conform unor liste, la librării din București și din Moscova. Și aici se cere o paranteză. Doi scriitori români: Constantin Negruzzi și Constantin Stamati au adunat și ei cărți și le-au transmis la Chișinău, pentru

biblioteca. Dar pe atunci exista un comitet de cenzură la Odesa și orice publicație care ajungea în imperiu de peste hotare trecea mai întâi prin acest comitet. Care a fost soarta acelui lot până astăzi nu se cunoaște cu exactitate, dar putem presupune că majoritatea lor a ajuns la destinație.

Primul local al bibliotecii a fost în casa lui Bogaciov, iar începând cu 17 oct. 1834 ea s-a aflat în clubul din Grădina Publică, unde ocupa două odăi. Deschiderea bibliotecii s-a făcut cu participarea arhiepiscopului Dimitrie Sulima, care a sfințit localul, în prezența guvernatorului I. Sorokunski, mitropolitului Grigorie ale Irinopolului, arhiepiscopului armenilor, Nersen, episcopului de Arcadiopol Anfim. A mai fost de față comandantul Diviziei 20 de infanterie, general-locotenent Otrășcenko, generalul Ceremisov, colonelul Danenberg, fostul președinte al Tribunalului regional Reabinin, doctorul în drept Manega, nobilii Donici, Krupenski, Roseti, Kohanovski, Polonski, Pribâlski, Pruncul, Cristi ș.a.

Cei prezenți au adunat pe loc și au donat bibliotecii suma de 945 rub., iar deschiderea bibliotecii s-a finalizat cu o recepție. La deschiderea bibliotecii a participat și fabulistul Alexandru Donici.

La 25 iun. 1835 bibliotecar în locul lui G. Bilevici a fost numit fostul membru al Comitetului de revizie al Basarabiei, Kozlov, care a și efectuat o revizie descoperind că în bibliotecă existau cu 101 cărți mai mult decât erau trecute în evidență. Așa, el a descoperit că în bibliotecă erau: 363 de cărți în limba rusă, 178 de cărți în limba franceză, 39 de cărți în limba moldovenească, în total 580 de exemplare.

Scriitorul N. I. Nadejdin, în lucrarea sa „O plimbare prin Basarabia” (Odesa, 1840), face o singură remarcă: „Chișinăul are o bibliotecă publică, bine întocmită. Bibliotecar este un bătrânel plăcut pe nume d. Kozlov, fostul consul al Rusiei în Statele Unite ale Americii.”

După decesul lui Kozlov, survenit în 1846, bibliotecar a devenit consilierul titular Saburov, care după revizia efectuată a constatat că în bibliotecă erau deja la evidență 2 644 de volume. Dar Saburov a lucrat bibliotecar doar un an, fiind avansat în serviciu și trecând cu traiul la Odesa. Locul lui l-a ocupat I. Tanski, profesor de la gimnaziul regional, care mai târziu a ajuns chiar viceguvernator al Basarabiei.

La 1862 biblioteca dispunea de un fond de carte de 6 469 de exemplare. În 1877 fondul a crescut până la 8 073 de cărți.

Cu anii Biblioteca Publică din Chișinău a devenit o instituție obișnuită, deși a fost una dintre primele deschise în sudul Imperiului Rus. Mai vechi erau doar bibliotecile din Nikolaev (1803), Odesa (1817) și Sevastopol (1822).

În anul 1990 i se acordă titlul de Biblioteca Națională a Republicii Moldova. În această perioadă a început reforma principală a structurii bibliotecii, schimbarea conținutului activității bibliotecii (alinierea la standardele internaționale,

valorificarea patrimoniului național, reorganizarea activității editoriale și culturale, modificarea formelor și metodelor de lucru în rețeaua națională de biblioteci.

Considerată ca o veritabilă celulă a memoriei neamului, Biblioteca Națională are nobila misiune de achiziționare, organizare, dezvoltare și conservare a colecțiilor, asigurând accesul la informație al utilizatorului. La ora actuală colecțiile Bibliotecii Naționale înglobează 2,5 mln. unități materiale în peste 30 de limbi ale lumii. Ca expresie materială, colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova sunt constituite din documente tradiționale (cărți, broșuri, buclete, publicații periodice) și netradiționale, îndeosebi în formulă electronică (discuri, benzi magnetice, CD) sau microfilme, hărți, gravuri, reproduceri de artă, stampe, fotografii, etc.

Misiunea de bază în dezvoltarea și completarea colecțiilor revine Depozitului Legal. O parte din valorile depozitate în colecții provin din achiziții, donații de la autori și instituții, din schimbul internațional etc. Achiziția anuală de documente constă în peste 16 mii de unități. Grație sprijinului acordat de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și de către Ambasadele Moldovei, în colecțiile Bibliotecii Naționale au intrat anual cca 500 de titluri de publicații și acest proiect se află încă în derulare.

Una dintre prioritățile strategice ale Bibliotecii Naționale este conservarea patrimoniului național imprimat și păstrarea lui în cele mai bune condiții. Munca de conservare a colecțiilor BNRM presupune implementarea și utilizarea de noi metodologii și tehnici care ar asigura păstrarea de durată lungă a colecțiilor, anticiparea situațiilor de risc și intervenirea în caz de necesitate, pentru neutralizarea factorilor nocivi care pot periclita existența colecțiilor.

Concomitent, în ultimii ani Biblioteca Națională a continuat digitizarea documentelor incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”. Ca rezultat, instituția raportează peste 8 mii de documente integral digitizate.

Biblioteca Națională conlucrează eficient cu Comisia Europeană privind conservarea patrimoniului cultural în vederea constituirii Bibliotecii digitale EUROPEANA.

Activitatea Bibliotecii Naționale este dictată de sporirea excesivă a masivului de informații și de calitatea acestei informații, aspect care impune o schimbare calitativă în oferirea serviciilor și, desigur, diversificarea lor, crearea și extinderea bazelor de date proprii, îmbinarea serviciilor tradiționale cu cele electronice, oferind beneficiarilor un spectru larg de servicii de calitate.

În prezent, Biblioteca Națională pune la dispoziție 13 puncte de acces public: 11 săli de lectură specializate cu 58 terminale OPAC, acces Internet, acces online la Catalogul online BNRM și catalogul colectiv SIBIMOL, baze de date, Portalul Pro-european de servicii și comunicare, Colecția de disertații a Federației Ruse, consultare CD-uri, DVD-uri etc.

Din numărul total de utilizatori activi, ponderea de bază revine specialiștilor din economia națională și intelectualilor (48%). Biblioteca este vizitată zilnic, în medie, de 300-400 de beneficiari. Anual sunt împrumutate cca 400 mii unități.

Începând cu anul 2011 în cadrul BNRM activează Centrul Pro-European de Servicii și Comunicare, având drept scop promovarea valorilor europene și sprijinirea procesului de integrare europeană a Republicii Moldova.

În 2016, a fost lansat Centrul de Informare ONU, care are drept scop promovarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabile 2030. Valorificarea patrimoniului spiritual național presupune organizarea de programe culturale, acțiuni de promovare a publicațiilor BNRM cu suportul uniunilor de creație, ambasadelor acreditate în Republica Moldova, cu participarea oamenilor de cultură, artă și știință.

Din suita de activități și campanii enumerăm doar câteva mai importante: Salonul Internațional de Carte – Bookfest, Zilele Europei, Zilele Europene ale Patrimoniului, Zilele Științei, Salonul Muzical, Salonul de Artă, Salonul literar Homo Aestheticus, Ziua Siguranței pe Internet, Ateneul decultură și credință „Biserica Albă”, Campania Națională „Nocturna bibliotecilor”, expoziții-eveniment etc.

Un compartiment aparte îl constituie activitatea editorială a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care s-a amplificat pe parcursul anilor, când au fost scoase de sub tipar: Calendarul Național, bibliografii naționale (3 serii), bibliografii tematice și personale, buletine informative, revistă de profil, lucrări de specialitate (istoria cărții, cadru de reglementare în biblioteconomie și științele informării, metodologie, bibliologie, bibliofilie), cataloage ale expozițiilor ș.a.

Anual BNRM editează cca 30 titluri, dintre care cităm selectiv: Publicații tradiționale cu apariție anuală: Bibliografia Națională a Moldovei (în 3 serii: Moldavistica (Exteriorica), Publicații oficiale, Teze de doctorat); Calendarul Național; buletin de informare și documentare Cultura în Moldova, Magazin bibliologic etc. Biblioteca Națională editează unele publicații doar în format electronic.

O altă componentă strategică în dezvoltarea Bibliotecii Naționale o constituie activitatea de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie și științele informării, având ca scop prioritar sporirea eficienței și a calității activității bibliotecilor. În acest sens se organizează întruniri profesionale de informare și documentare, de cercetare biblioteconomică și de consultanță. Anual, BNRM organizează Forumul managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, Programul Național LecturaCentral, simpozionul științific „Anul bibliologic”, simpozionul științific internațional „Valori bibliofile”, Forumul Național al Cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci, mese rotunde ș.a.

În 2015, grație prevederilor memorandumului de colaborare semnat între Ministerul Culturii al Republicii Moldova și Fundația IREX Moldova/ Programul

Național Novateca, a fost inaugurat Centrul de Statistică, Cercetare și Dezvoltare, având ca obiectiv modernizarea procesului de transmitere a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice.

La fel, din 2015, în structura instituției a fost instituit Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, care oferă servicii de instruire a bibliotecarilor atât din cadrul BNRM, cât și întreg Sistem Național de Biblioteci.

Anual, BNRM efectuează sondajul „Barometrul de opinii” în rândurile utilizatorilor și publică TOP-ul celor mai citite 10 cărți ale anului precedent. Biblioteca Națională fiind o instituție atașată de activitățile de salvagardare a patrimoniului cultural, în 2018 a fost inaugurat Muzeul Cărții, care prin conținutul documentar-istoric și artistic al cărților prezentate publicului larg are drept scop promovarea și valorificarea mărturiilor trecutului.

În anul 2019, Biblioteca Națională a Republicii Moldova în colaborare cu Agenția Internațională Japoneză de Cooperare (JICA) și Ambasadei Japoniei din Chișinău au inițiat proiectul „Îmbunătățirea echipamentului de digitizare din cadrul BNRM”. Grantul susține oportunitatea de a soluționa problema echipamentelor de digitizare și extinderea digitalizării patrimoniului național cultural, fiind unul dintre obiectivele principale ale bibliotecii.

În anul 2022, conform obiectivelor generale ale BNRM, privind reșezarea instituției în conformitate cu noul cadru legal, dar și angajamentelor asumate în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitizare din cadrul BNRM” va demara noul Centru Național de Digitizare din cadrul BNRM.

În cadrul BNRM activează 192 de specialiști, 87 (45%) dețin grad de calificare profesională. Angajații Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova sunt membri ai Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și ai Ligii bibliotecarilor din Republicii Moldova „Alexe Rău”.

Racordată la sistemul informațional internațional, Biblioteca, prin relațiile de colaborare cu organisme internaționale, participă la: Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL), Asamblăea Bibliotecară Euroasia (BAE). În 2015, BNRM a fost înregistrată în calitate de membru al Fundației Bibliotecii Digitale EUROPEANA.

Pe parcursul ultimilor ani, BNRM a semnat acorduri de colaborare cu bibliotecile naționale din România, Rusia, Polonia, Kazahstan, Letonia, Lituania, Ucraina, Statul Qatar etc.

Consolidarea poziției sale în cadrul Sistemului Național de Biblioteci rămâne una din prioritățile de dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Biblioteca Națională parcurge o perioadă de maturizare a sistemului managerial instituțional, în acord cu viziunea actualei echipe manageriale, prin aplicarea unor

noi măsuri de dezvoltare instituțională pe termen lung, în vederea creșterii vizibilității acesteia.

Valorile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova sunt și vor rămâne fundamentate pe satisfacția necesităților de informare a utilizatorilor, de profesionalismul, calitatea, inovarea și creativitatea angajaților, de respect și colaborare cu toți partenerii. Drept consemnare a meritelor deosebite în protejarea și valorificarea patrimoniului național documentar, în anul 2012 Biblioteca Națională a fost decorată cu „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2002”. – Chișinău, 2002. – P. 220-223; „Calendar Național 2007”. – Chișinău, 2007. – P. 249-252; „Calendar Național 2012”. – Chișinău, 2011. – P. 210-214; „Calendar Național 2017”. – Chișinău, 2017. – P. 308-311.

Bibliografie selectivă:

Biblioteca – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect : Publicație metodologică / echipa de aut.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coord.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci ; dir. gen.: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2020. – 144 p. : tab.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016) : Monografie (consacrată aniversării a 185 de ani de la fondarea BNRM) / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; dir. gen.: Elena Pintilei ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci ; consultanți șt.: Aliona Tostogan, Svetlana Barbei. – Chișinău : BNRM, 2017. – 216 p.

Biblioteconomie și științe ale informării : Manual practic / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; dir. gen.: Elena Pintilei ; coord.: Ludmila Corghenci, Vera Osoianu ; autori: Ludmila Corghenci, Elena Pintilei, Aliona Muntean [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2020. – 152 p. : tab.

Centrul Biblioteconomic Național : conținut de calitate și schimbări de perspectivă : Monografie aniversară a 70 de ani de la fondarea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coord.: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci ; dir. gen.: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2019 (Tipografia PrimexCom). – 204 p.: fi g., fot., tab.

Din comorile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldovei / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; dir. gen.: Elena Pintilei ; coord. de ediție: Aliona Tostogan. – Chișinău : BNRM, 2018. – 170 p. : il., fi g. Lectura și scările : Culegere

de articole / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul HomoAestheticus ; dir. gen.: Elena Pintilei ; consultant șt., prefată: acad. Mihai Cimpoi ; coord.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : BNRM, 2019. – 340 p.

Lectura și scările : Culegere de articole / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Homo Aestheticus ; dir. gen.: Elena Pintilei ; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). – 384 p.: fot.

Omagiu „Străjerilor” patrimoniului documentar al BNRM / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; alcăt.: Veronica Cosovan ; dir. gen.: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2017. – 248 p. : fot., tab.

Strategia de dezvoltare 2019-2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2020. – 28 p.

Borș, Veronica. Digitalizarea patrimoniului cultural scris în Biblioteca Națională a R. Moldova / Veronica Borș // Funcționarul public. – 2020. – Nr 19 (584). – P. 12.

Cosovan, Veronica. Carte veche și rară – comori inestimabile în colecțiile Bibliotecii Naționale / Veronica Cosovan // Moldova. – 2020. – Nr 1/2. – P. 45-50.

Cosovan, Veronica. Muzeul Cărții – inovații în promovarea patrimoniului documentar / Veronica Cosovan // Magazin bibliologic. – 2018. – Nr 3/4. – P. 10-14.

Osoianu, Vera. Magazin bibliologic și impactul său asupra comunității bibliotecare / Vera Osoianu // Biblioteca. – 2016. – Nr 8. – P. 252-254.

Osoianu, Vera. Preistoria unui proiect cu țintă în viitor // Magazin bibliologic. – 2020. – Nr 3/4. – P. 27-30.

Pintilei Elena. „Biblioteca are nevoie de o viziune nouă, de tehnologii, dar în primul rând – de creativitatea bibliotecarilor” : [interviu cu Elena Pintilei, director general al BNRM] / consemnare: Liliana Popușoi // Moldova. – 2017. – Mai/Iunie. – P. 78-82.

Pintilei, Elena. Biblioteca Națională: între axiome și realizări : [dialog cu Elena Pintilei, director general BNRM] / consemnare: Iulian Filip // Magazin bibliologic. – 2020. – Nr 1/2. – P. 4-6.

Pintilei, Elena. Biblioteca Națională și-a reorientat activitatea și s-a adaptat cerințelor moderne : [interviu cu Elena Pintilei, director al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova] / consemnare: Liliana Popușoi // Moldova. – 2020. – Iulie/August. – P. 20-25.

Pintilei, Elena. Preocupări strategice în lumina politicilor promovate de Conferința Bibliotecilor Naționale Europene / Elena Pintilei // Magazin bibliologic. – 201Nr 3/4. – P. 32-34.

Pintilei, Elena. Simpozionul Științific Național „Biblioteca Națională – liant dintre patrimoniul cultural și educație” / Elena Pintilei // Funcționarul public. – 2020. – Nr 20 (585). – P. 12.

Pintilei, Elena. Uși către progresul profesional : proiecte de succes ale anului 2016 / Elena Pintilei, Svetlana Barbei // Magazin bibliologic. – 2017. – Nr 1/2. – P. 6-10.

Silivestru, Diana. Biblioteca Națională a Republicii Moldova – parte integrantă a patrimoniului cultural European / Diana Silvestru // Magazin bibliologic. – 2018. – Nr 3/4. – P. 4-9.